



Vlaanderen
is omgevingsbewust

MINARAAD
milieu & natuur

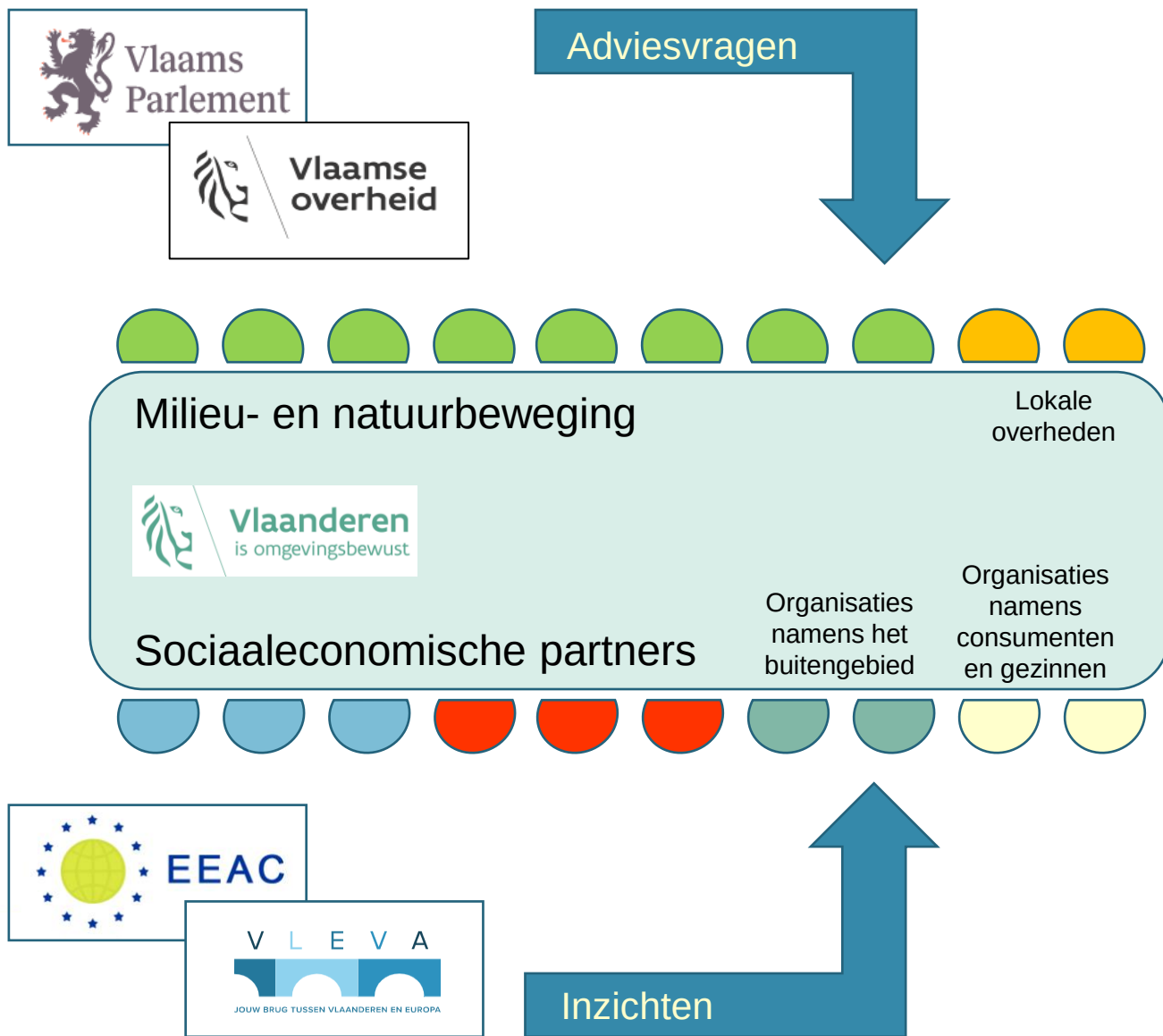
Minaraad – advies over *Mogelijk bijkomend klimaatbeleid*

Unaniem advies van 14 oktober 2021

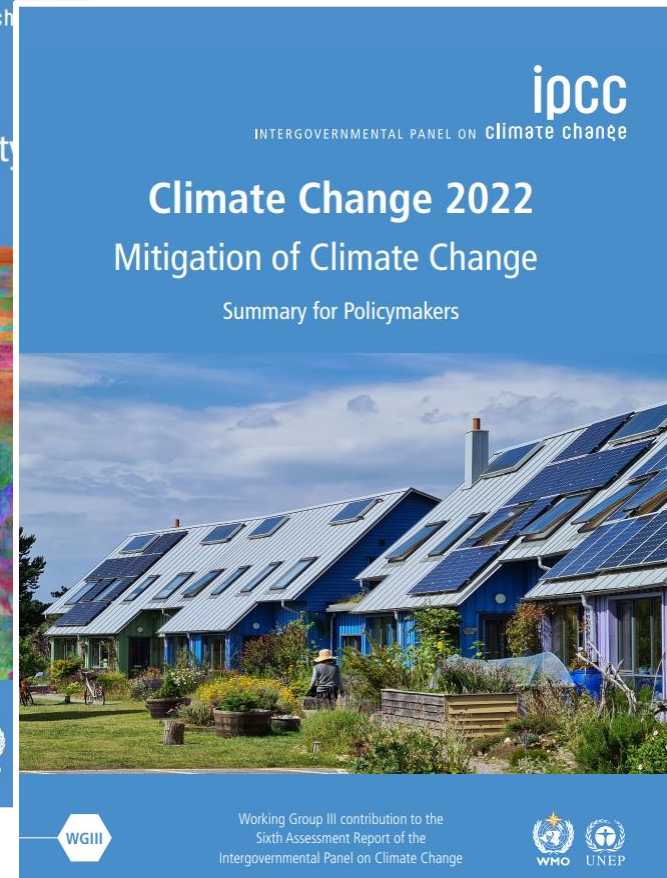
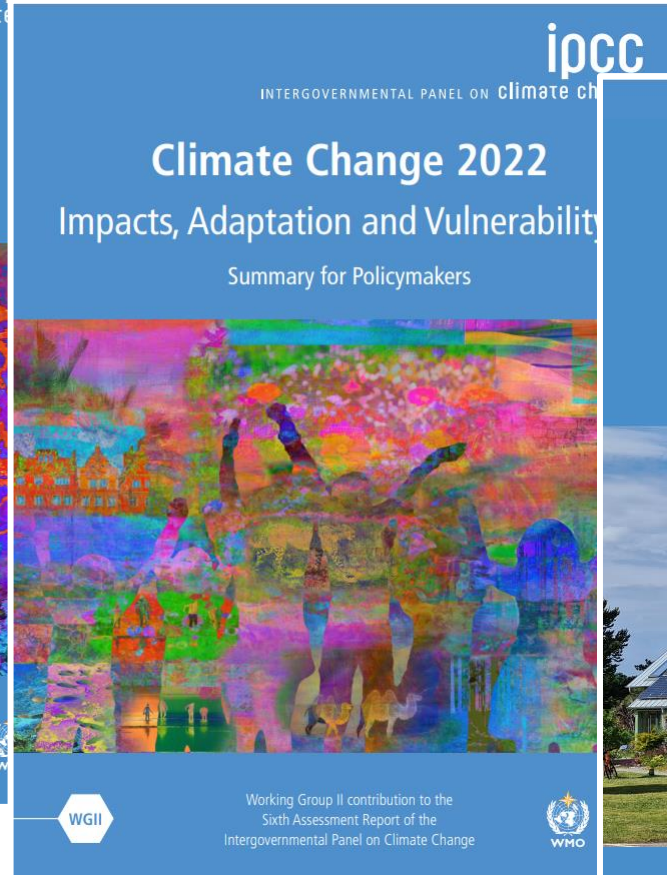
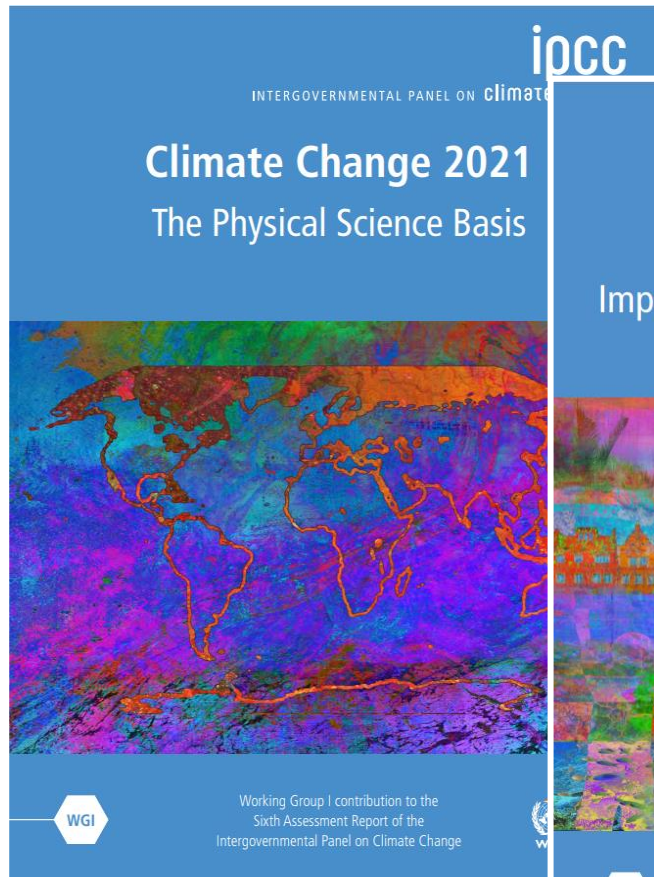
Presentatie door Walter Roggeman
(voorzitter) en Jan Verheeke (secretaris)

STRATEGISCHE
ADVIESRAAD
VOOR HET
BELEIDSDOMEIN
LEEFMILIEU
NATUUR
EN ENERGIE

De Minaraad en klimaat-/energiebeleid



1.1. De toestand van het globale klimaat



1.2. De Europese Klimaatwet



 European Commission

EN English

Search

Climate Action

Home About us ▾ Climate change ▾ EU Action ▾ Citizens ▾ News & Your Voice ▾ Funding opportunities ▾

European Commission > Climate Action > EU Action > European Green Deal > European Climate Law

European Climate Law

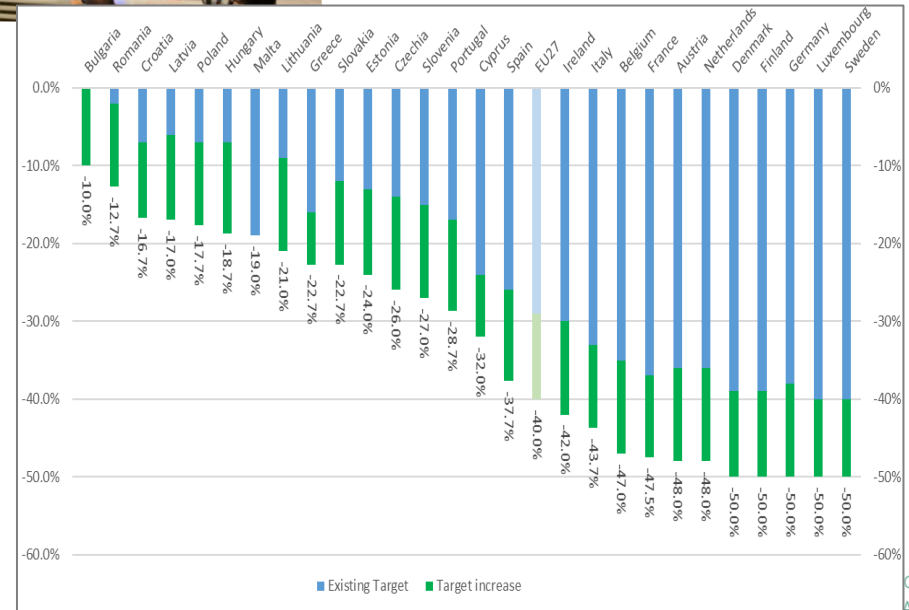
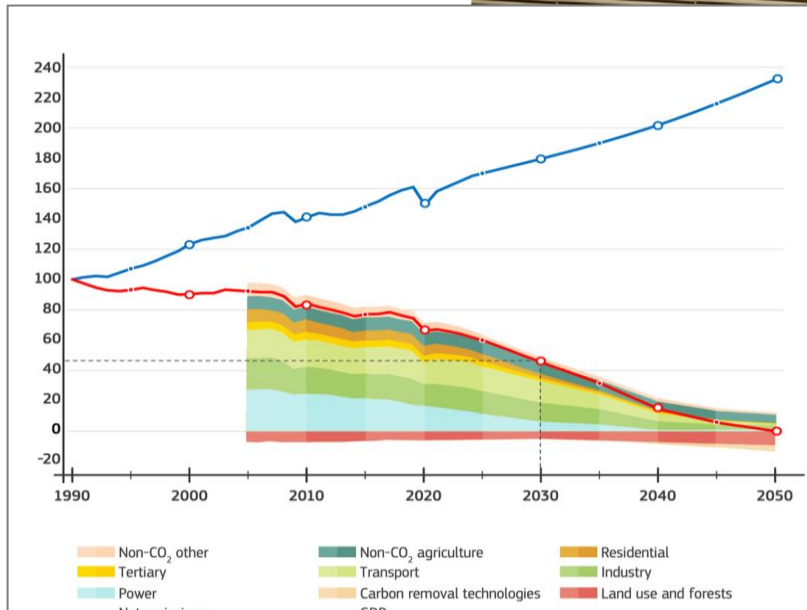
PAGE CONTENTS

Objectives

Key elements

The [European Climate Law](#) ^{EN} writes into law the goal set out in the [European Green Deal](#) ^{EN} for Europe's economy and society to become [climate-neutral by 2050](#) ^{EN}. The law also sets the intermediate target of reducing net greenhouse gas emissions by at least 55% by 2030, compared to 1990 levels.

1.3. Nieuwe Europese maatregelen



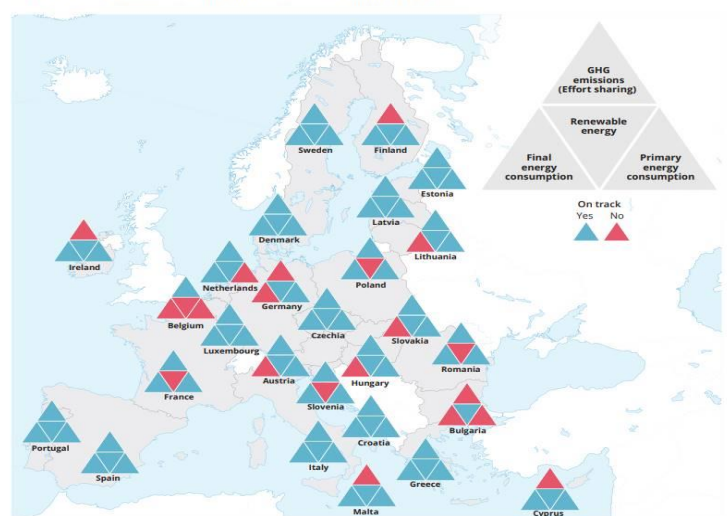
1.4. Evolutie Vlaamse niet-ETS-emissies

Tabel: niet-ETS broeikasgasemissies in Vlaanderen 2013-2020 (Mton CO₂-eq)

	2005	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	som 2013-2020
Niet-ETS broeikasgasemissies per sector										
Afval	2,7	2,4	2,2	2,3	2,2	2,3	2,1	2,1	2,1	17,7
Industrie	5,1	7,0	6,9	6,9	7,0	7,1	7,4	6,6	6,1	55,0
Landbouw	7,2	6,8	6,7	7,0	7,1	7,2	7,2	7,3	7,4	56,7
Gebouwen	15,7	14,3	12,1	12,3	12,7	12,6	12,5	12,3	11,7	100,5
Transport	16,0	15,3	15,6	16,7	16,6	16,1	16,3	15,9	13,4	125,9
Totaal	46,7	45,8	43,5	45,2	45,6	45,3	45,5	44,2	40,7	355,8
Niet-ETS-doelen - of emissieruimte Vlaanderen (BE samenwerkingsakkoord)										
Emissieruimte		48,0	47,0	45,9	44,8	43,0	42,1	41,1	40,2	352,1
Doelbereiking periode 2013-2020										
Afgerekende totalen		46,0	43,3	45,1	46,1	43,6	45,7	44,2	40,6	354,6
Jaarlijkse ETS-balans		2,0	3,7	0,8	-1,3	-0,6	-3,6	-3,1	-0,4	n.v.t.
Gecumuleerde balans		2,0	5,7	6,5	5,2	4,6	1,0	-2,1	-2,5	-2.5

(Bron: voortgangsrapport bij het VKEP (16 juli 2021), p. 8, 1:

Figure ES.4 Member States' progress towards 2020 national targets



Note: All calculations in this figure are based on the 2020 approximated data for GHG emissions, renewable energy shares and energy consumption, in comparison with national targets for 2020. The figure reflects progress before the use of flexibilities available for the Effort Sharing legislation sectors or statistical transfers for renewable energy. Thus, it does not indicate compliance with the national targets.

Sources: EEA (forthcoming_a, forthcoming_b, forthcoming_c).

1.5. Het VEKP 2021-2030

Tabel: niet-ETS broeikasgasemissies in Vlaanderen 2005-2030 (Mton CO₂-eq)

	2005	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2020		2025		2030	
	INV	INV	INV	INV	INV	INV	INV	WEM	WAM	WEM	WAM	WEM	WAM
Afval	2,8	2,4	2,3	2,3	2,2	2,3	2,2	2,1	2,1	1,9	1,7	1,8	1,4
Industrie	4,4	6,5	6,3	6,0	6,2	5,7	5,9	5,6	5,1	5,3	4,4	5,2	3,6
Landbouw	7,4	7,2	7,0	7,3	7,4	7,5	7,5	7,3	7,0	7,1	6,3	7,0	5,5
Gebouwen	15,7	14,4	12,0	12,2	12,5	12,2	12,2	12,1	12,1	11,8	10,8	11,6	9,4
Transport	15,8	15,0	15,3	16,4	16,3	15,9	16,0	16,3	16,2	16,3	14,5	16,6	12,2
Totaal	46,1	45,5	42,9	44,2	44,6	43,6	43,8	43,4	42,5	42,4	37,7	42,2	32,1
		-1,30%	-6,94%	-4,12%	-3,25%	-5,42%	-4,99%	-5,86%	-7,81%	-8,03%	-18,22%	-8,46%	-30,37%

(Bron: VKEP (2019), p. 16)

Algemene bevinding: de Minaraad stelt vast dat de niet-ETS-emissies niet structureel dalen sinds 2013. De emissies in de laatste jaren zijn te hoog in verhouding tot de gestelde jaardoelen, en het gecumuleerde overschot stijgt.

De adviesvraag, van 22 juli 2021

In het licht van dit voorstel wens ik het advies van de Minaraad in te winnen over de mogelijkheden voor kostenefficiënte klimaatmaatregelen in Vlaanderen, bijkomend ten opzichte van de maatregelen die reeds zijn opgenomen in het Vlaams Energie-en Klimaatplan 2021-2030 (VEKP) dat op 9 december 2019 werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

Meer specifiek verzoek ik de Minaraad om uiterlijk tegen 15 oktober 2021 een schriftelijk advies uit te brengen over potentiële bijkomende maatregelen die op een kostenefficiënte wijze bijkomende broeikasgasreducties kunnen opleveren. Hierbij wenst de Vlaamse Regering inzicht te verwerven in de additionele impact van bijkomende maatregelen op de Vlaamse niet-ETS broeikasgasemissies (tov de reeds opgenomen WAM-prognoses uit het VEKP). Daarnaast wensen we ook zicht te krijgen op de kosten en opbrengsten van dergelijke bijkomende maatregelen.

Deze adviesvraag heeft geleid tot [Advies 2021|24](#), Bijkomende maatregelen klimaatbeleid n.a.v. "Fit for 55".

2.1-3. Enkele te hanteren vuistregels

- De adviesvraag impliceert het verzoek om extra maatregelen voor te stellen (“WAM+”, *with extra additional measures*) die zullen leiden tot het beoogde effect, maar met minimum aan kosten (“WIM”, *with intelligent measures*).
- Bij elke mogelijke maatregel is de vergelijking aan de orde tussen de eenheidskost van de verwachte reducties (i.e. som van over de periode omgedeelde investering + lopende kosten per jaar) en de te verwachten prijs van ETS-rechten per jaar, voor de looptijd van de maatregel.
- Effectiviteit en schaal: een maatregel kan kostenefficiënt zijn – lage kost per eenheid resultaat – maar ook weinig effectief zijn – i.e. weinig eenheden resultaten opleveren. Ook de schaal moet in beeld worden gebracht
- Verdeling: publiek/privaat // welke publieke sector // private sectoren: betaalbaarheid, verdeling van de baten // van “zero-sum” naar “win-win”.
- Baten: vermeden overheidskosten // *energy* en *non energy benefits* // sociaaleconomische kansen // Europese fondsen // “werk met werk”.

2.4. Naar een portfoliobenadering

Toename van
het relatieve
belang in het
Europese
klimaatbeleid

“Question marks”

Maatregelen die in Europese context aan belang winnen, en waar in Vlaamse context nog alles verkend moet worden – dit zijn ontwikkelingen die nauwlettend moeten worden gevolgd.

“Stars”

Maatregelen waarin het Vlaamse Gewest sterk staat, en die aan belang zullen winnen in Europese context – dit zijn maatregelen waarin in principe sterk moet worden op ingezet.

“Dogs”

Maatregelen waarvan in Europese context in de toekomst nog niet al te veel verwacht moet worden, en waarin Vlaanderen ook nog niet al te sterk staat – niet echt om in te investeren.

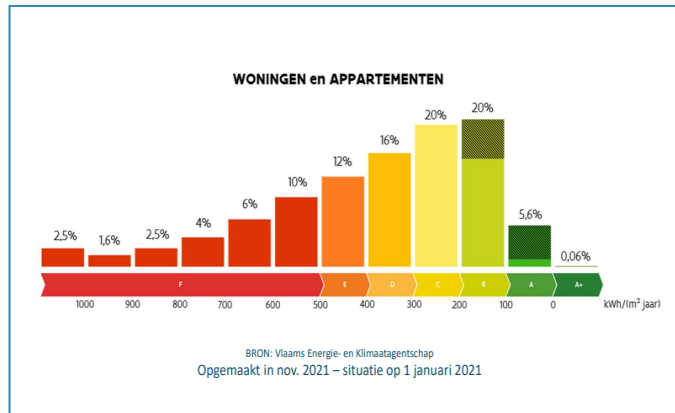
“Cash cows”

Maatregelen die tot nu belangrijk waren en goed uitgerold zijn in Vlaamse context, maar die in de toekomst aan relevantie kunnen verliezen – dus, zolang het gaat, er de resultaten uit halen.

Relatief aandeel in het Vlaamse beleid

3.1. Verplicht energetische renovatie 1

- Kom tot een renovatieplicht voor residentiële gebouwen.
- Zorg dat eigenaars kiezen voor duurzame verwarming.
- Ontwikkel een specifiek beleid voor appartementen.
- Kom tot een verstandige link tussen renovatie en KI.



- Innovatiegraad is nu op 1% - moet naar 3% volgens Renovatieplan: dus i.p.v. ong. 30.000 woningen moeten 90.000 woningen per jaar gerenoveerd.
- Daarom: uitbreiding van de renovatieplicht. Inzet van gebouwenpas om een en ander te stroomlijnen.
- Warmtezoneringsplannen en wijkrenovatie door lokale besturen.
- Oplossingen voor de collectieve delen en de collectieve besluitvorming van appartementsgebouwen.
- Vermijden dat energiebesparende investeringen leiden tot een nadelige herschatting van het K.I.

3.1. Verplicht energetische renovatie 2

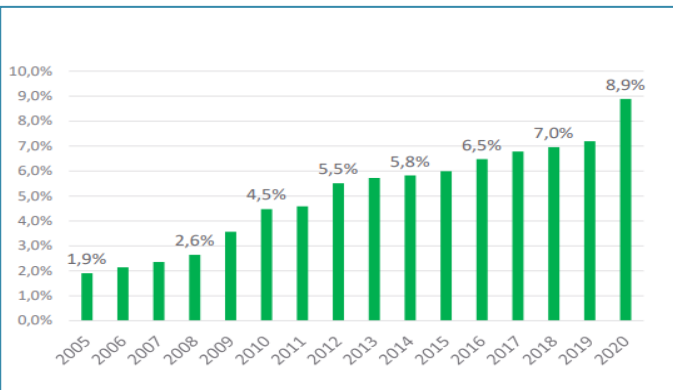
- Verbeter de doelmatigheid van renovatie- en woonpremies.
- Besteed aandacht aan kwetsbare huurders en eigenaars.
- Werk aan een actieve en geautomatiseerde handhaving.
- Pak het tekort aan werknemers in de bouw aan.



- Evaluatie van de renovatie- en woonpremies nodig om doelgroepen beter te bereiken.
- Oplossingen nodig voor helft van de eigenaars die niet voldoende kan financieren of geen incentive heeft (problematiek *split incentive*) ... diverse oplossingsrichtingen – maar werk van maken!
- Om te voldoen aan woningkwaliteitseisen uit de Vlaamse Wooncode, is een actieve en geautomatiseerde handhaving nodig, op basis van de gegevens uit de EPC's.
- Er moet gewerkt worden aan de flessenhals die bestaat in het tekort aan gekwalificeerde werkkrachten voor dit soort renovaties.

3.2. Maximaliseer de productie van HE

- Vergroot het aandeel HE in de energievoorziening.
- Benut de opportuniteiten inzake prosumenten.
- Pak belemmeringen voor investeringen aan.
- Stimuleer de productie van hoogwaardige energiedragers.
- Versterk de betrokkenheid van burgers en ondernemers.



- Een kader is nodig opdat potentiële prosumenten investeren in hernieuwbare energie en opslag.
- Ook is een kader nodig voor energiegemeenschappen, heroriëntering van steun naar wijkopslag en voor betere benutting van dakoppervlakten.
- Niet-financiële barrières vereisen vooral complexiteitsreductie.
- Investerings nodig in netcapaciteit, samen met het slimmer benutten van de capaciteit.
- Generiek subsidie-instrument nodig voor opschaling van hoogwaardige energiedragers.
- Bij het HE-beleid moet ingezet op participatie, om draagvlak en acceptatie te bekomen.

3.3. Verduurzaam mobiliteit en transport

- Over een slimme kilometerheffing in.
- Werk aan een maatschappelijk draagvlak.
- Verhoog de ambities voor “*Clean Power for Transport*”.



- Nogmaals een pleidooi voor een “slimme” kilometerheffing voor alle (lichte en zware) voertuigen, i.f.v. 3 doelstellingen (congestie, gebruiker betaalt, vervuiler betaalt).
“Slim” betekent dat tarieven variëren i.f.v. wanneer, waar en hoe ver automobilisten rijden.
- Belangrijke draagvlakbepalende factoren zijn de besteding van de geïnde middelen, eventuele sociaaleconomische correcties en het aanbod van de alternatieven voor de weggebruikers.
- Bij “*clean power for transport*” zijn er nu feitelijk heel wat trends die toelaten de ambitie te verhogen. Het is nuttig om nu al (ultra)snelladers op bedrijventerreinen, havengebieden, regionale logistieke knooppunten en autosnelwegparkings te voorzien.

3.4. Zet in op klimaatgericht landgebruik

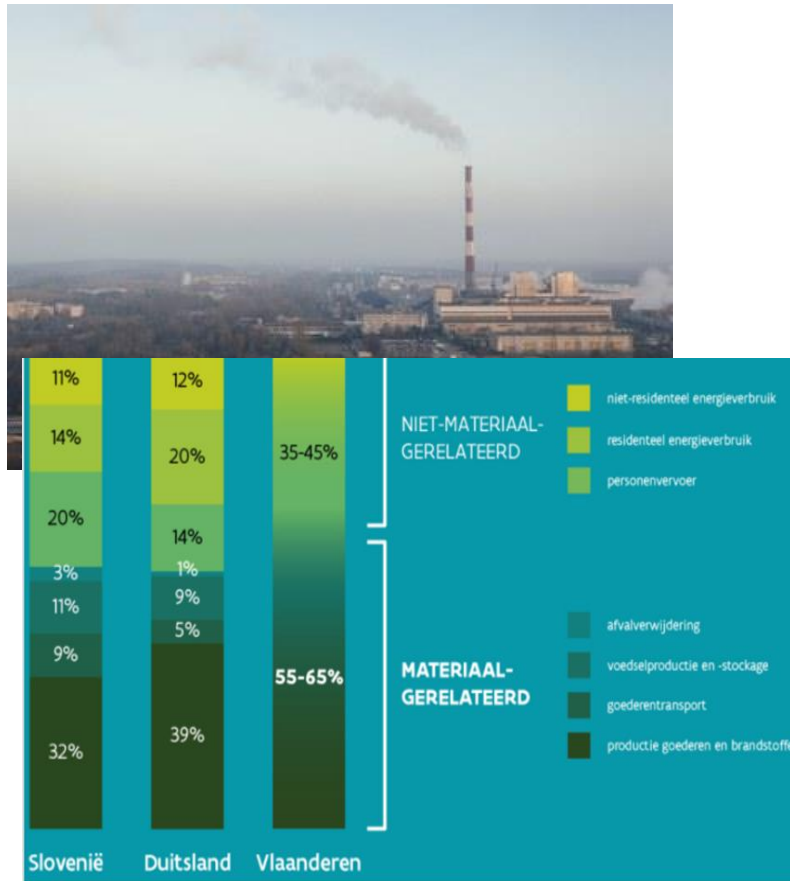
- Voer de in het VEKP voorziene maatregelen uit.
- Bereid Vlaanderen voor op een Europese koolstofmarkt.
- Zet in op win-win tussen koolstofopslag en waterbeleid.
- Versterk de implementatie van de convenant entherische emissies.
- Zoek win-win bij het strategisch plan uitvoering GLB.



- M.b.t. landgebruik is het nodig om versneld in te zetten op de maatregelen van het VEKP, gezien opbouw van koolstofopslag traag verloopt.
- Op Vlaams niveau moeten voorbereidende stappen worden gezet, om klaar te zijn voor nabije Europese ontwikkelingen.
- Er zijn in het waterbeleid nog veel potenties voor bijkomende koolstofopslag, o.m. te realiseren door een tempoversnelling in de realisatie van blauwgroene infrastructuur en natte natuur – *structurele financiering nodig*.
- De implementatie van het convenant entherische emissies moet versneld moeten worden.
- De agromilieumaatregelen en eco-regelingen van het GLB moeten ten volle worden benut.

3.5. Naar relevante industriële processen

- Hou het perspectief 2050 In het vizier.
- Onderzoek de kansen in de herziening van de EBO's.



- Bij de in VSDO4 opgenomen Transitieprioriteit Industrie 4.0 moet men komen tot een integrale agenda, waarbij gezorgd wordt voor een koppeling met de Transitieprioriteiten Circulaire Economie en Klimaat en Energie.
- Bij de onderhandelingen over de nieuwe editie van de energiebeleidsovereenkomsten moet worden onderzocht of en onder welke voorwaarden het zinnig zou zijn om de reikwijdte van de opvolger van deze EBO's uit te breiden.
- Met name: naast energiemaatregelen mogelijk ook maatregelen die gericht zijn op de reductie van broeikasgasemissies.

4.1. Hefbomen in ruimtelijk beleid

- Benut de hefboomkansen in het ruimtelijk beleid.



- Er zijn vele aanknopingspunten met kansen: (*) een passend locatiebeleid, (*) inzet op kleiner en compacter bouwen, (*) verhoging van het ruimtelijk rendement als basis voor warmtenetten.
- In de strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen kwamen deze elementen goed tot hun recht: Een en ander werd bevestigd in het VEKP.
- Een van de uit te werken beleidskaders betreft het faciliteren van de energietransitie. De Raad vraagt om hiervan werk te maken – *als we echt werk willen maken van HE, dan moeten we ook met ruimtelijk beleid vooruit.*
- Daarnaast vraagt de Raad om blij de opmaak van de beleidskaders rekening te houden met de kwestie van koolstofopslag in de bodem.

4.2. Hefbomen in infrastructuurbeleid

- Investeer tijdig in de nodige infrastructuur.
- Onderken het belang van blauwgroene infrastructuur.



- Zowel publieke als private investeringen in de nodige infrastructuur zijn noodzakelijke voorwaarden voor de energietransitie.
- De overheid kan diverse rollen opnemen t.a.v. typische investeerders: (*) diversiteit aan mogelijke kanalen, (*) aan instrumentering, (*) aan vormen van co-financiering.
- *Tegelijk moet de overheid zorgen voor voldoende draagvlak bij grote infrastructuurprojecten (zie hierna).*
- Er moeten oplossingen geboden worden voor volloopprijsco's bij de aanleg van warmte-, waterstof- en CO₂-infrastructuur.
- Ook blauwgroene infrastructuur moet daadwerkelijk opgevat worden als infrastructuurbeleid.

4.3. Hefbomen in innovatiebeleid

- Stimuleer en steun doorbraaktechnologieën voor klimaat/energie.
- Neem, bij steunbeslissingen, de impact van de technologie in rekening.



- Het is nodig doorbraaktechnologieën te stimuleren (zoals elektrificatie, hernieuwbare chemie en waterstof): inzet hierop is nodig voor de langere termijn. Het is zinvol om die doorbraaktechnologieën te spreiden over verschillende tijdshorizonten zoals 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050.
- Daarnaast moet ingezet op een meerjarig industrieel transitieprogramma (dat telkens bijgestuurd/vernieuwd wordt).
- Bij de keuze van steunmaatregelen is het belangrijk na te gaan wat de verwachte impact is op de innovatie en technologieverbreiding. Verkeerde keuzes kunnen de uitrol van navolgende, betere, werkwijzen belemmeren.

4.4. Hefbomen in circulaire economie

- Benut de kansen van circulaire economie.



- De Minaraad onderschrijft het voornemen van het VEKP: *“Voor 2030 mikken we op een afname van de materialenvoetafdruk van de Vlaamse consumptie van 30%. We streven ernaar de hoeveelheid bedrijfsafval tegen dan met een gelijkaardig percentage te doen dalen”*, omdat dit soort maatregelen dikwijls kostenefficiënter dan maatregelen die gericht zijn op reductie van de emissies van de productieprocessen.
- Bovendien kunnen circulaire economie-oplossingen, net zoals deze voor energie-efficiëntie, vaak kosteneffectiever zijn vergeleken met vermindering van broeikasgasemissies door nieuwe technologieën, die immers nog duur kunnen zijn of die hun waarde nog niet hebben bewezen.

4.5. Hefbomen in financieel beleid

- Onderzoek de diverse financieringspistes en zet ze in.
- Zorg voor de afbouw van subsidies voor fossiele energiebronnen.
- Genereer een taks-shift wég van elektriciteit.



- De Raad wijst op diverse alternatieve pistes, in lijn met het vorige VEKP-advies.
- Afbouw van subsidies voor fossiele energie wordt bepleit – maar te bekijken in een ruimer kader.
- Het knelpunt van de elektriciteitsfactuur moet worden aangepakt.
- Een *taks-shift* met verschuiving van fiscale last naar fossiele brandstoffen is een optie, maar deze kan alleen maar doorgevoerd worden in overleg met het federale niveau – en mag niet uitmonden in een *taks-“lift”*

5.1. Betrek de te betrekken doelgroepen

- Ontplooi alle mogelijke vormen van participatie.
- Zorg voor een routekaart per segment of sector.
- Geef prioriteit aan het belang van kwetsbare groepen.



- Het gaat zowel over deelneming in de besluitvorming als in de financiering van de benodigde investeringen. Elk van beide kunnen plaatsgrijpen in publiek of in privaat verband. Aldus ontstaan er vier mogelijkheden, die alle moeten worden ontwikkeld.
- Het is nodig om in samenspraak met de betrokkenen en na maatschappelijk overleg per segment of (sub)sector een *roadmap* op te stellen, met visie over emissiereducties, businessmodellen, personeelsopbouw of -vorming, innovatie en infrastructuurbehoeften.
- Het is nodig om te zorgen voor afdoende betrokkenheid van alle bevolkingssegmenten, ook en vooral als ze minder vertrouwd zijn met communicatie- en participatie-opties. Hun belangen moeten ook substantieel voldoende doorwegen in de besluitvorming. Samenwerking met het lokale niveau is hierbij van cruciaal belang.

5.2. Werk samen met het lokale niveau

- Rol het Lokaal Energie- en Klimaatpact uit.
- Ga uit van de kracht van lokale en provinciale structuren.



- Met het vorig jaar vastgestelde Lokaal Energie- en Klimaatpact ontstonden wederzijdse engagementen tussen de Vlaamse Overheid en afzonderlijke steden en gemeenten.
De uitrol van de engagementen moet leiden tot het “*mainstreamen*” van klimaat- en energiebeleid in alle lokale bevoegdheden.
- Benut intensiever de provinciale steunpunten duurzaam wonen en bouwen evenals de lokale energiehuizen van de gemeenten om te begeleiden, te ontzorgen en aan te zetten tot energie-efficiëntie, bij de versnelling van het renovatiebeleid.
- *De afstemming tussen de klimaatplannen op de diverse niveaus kan beter, en er moet meegegroeid worden met de Europese ontwikkelingen.*

5.3. Veranker het klimaatbeleid beter

- Kom tot een volledig vastgelegde *governance* van het klimaatbeleid.
- Doe klimaatdoelen doorwerken in de beleids- en concrete beslissingen.
- Doe klimaatdoelen doorwerken in regelgeving voor omgevingsbeleid.



- De Minaraad beveelt niet direct aan om tot een Klimaatdecreet te komen, maar wel om te zorgen dat er in het Energiedecreet een afdoende verankering wordt geschapen van de *governance* van het klimaat- en energiebeleid.
- De niet-ETS-sectoren zijn gevat beslissingen die niet uit het energiebeleid stammen: de afwegingssystematiek van deze beslissingen wat betreft klimaatimpact kan beter.
- Investerings voor klimaattransitie vereisen dat een stabiel investeringsklimaat. Daarom is het nuttig dat de 2050-doelen vastgelegd worden in een breed maatschappelijk akkoord.
- Doorlichting van regelgeving inzake natuur-, water-, bodem-, materialen-, energie- en landbouwbeleid kan leiden tot oplossing van knelpunten en nieuwe opportuniteiten.

5.4. Integreer binnen Belgische context

- Versterk samenhang, coherentie en synergiën in Belgische context.



- De intra-Belgische bevoegdheidsverdeling hoeft geen probleem te zijn, tenzij de diverse entiteiten duidelijk uiteenlopende visies hebben.
- Aanhoudende discussies vanuit visieverschillen leiden tot (*) vertraging bij de toewijzing van verantwoordelijkheden en doelen, (*) vertragingen bij de omzetting van Europese richtlijnen, (*) vertraagde indiening van plannen bij de Europese Commissie, (*) moeizamer onderhandelingen met de nabuurstaten, en, meer substantieel, (*) tot een weinig coherent beleid.
- De samenwerking tussen de gefedereerde autoriteiten zou meer uit moeten gaan van de toepassing van het zgn. *mutualiteitsprincipe*.



Vlaanderen
is omgeving

MINARAAD
milieu & natuur

Bedankt voor uw aandacht

jan.verheeke@minaraad.be

stefanie.corens@minaraad.be

kathleen.quick@minaraad.be

francis.noyen@minaraad.be

STRATEGISCHE
ADVIESRAAD
VOOR HET
BELEIDSDOMEIN
LEEFMILIEU
NATUUR
EN ENERGIE